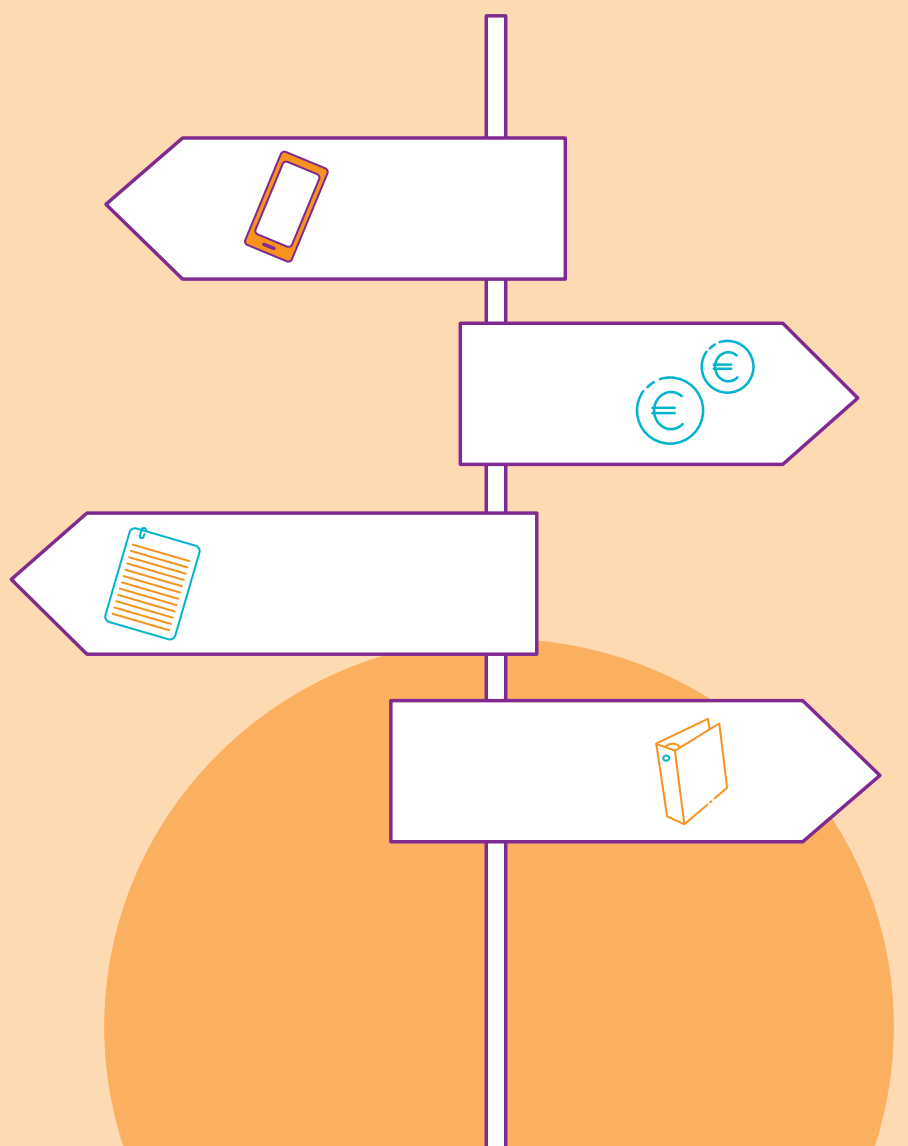

ADMINISTRATIEVE BEGELEIDING VAN MENSEN TIJDENS DETENTIE

een leidraad voor hulpverleners

Waarom deze leidraad?

Financiële problemen en schulden zijn voor veel mensen in detentie al jarenlang een dagelijkse realiteit. Een detentie heeft eveneens grote gevolgen voor het budget en de administratie van de cliënt. Om geldzorgen en schulden te voorkomen of niet verder te laten escaleren, is het belangrijk dat gedetineerden hun **administratie en hun budget zo goed mogelijk bijhouden en opvolgen**. Hoe meer zicht ze hierop krijgen tijdens detentie, hoe minder problemen er zijn bij vrijlating.

Mensen in detentie ervaren **verschillende drempels**: ze hebben geen toegang tot internet, hun post komt niet of vertraagd toe, ze hebben minder mogelijkheden om in contact te komen met diensten buiten de gevangenis,... Als hulpverlener is het daarom belangrijk om je cliënt **actief te bevragen** over zijn administratieve situatie, het belang van opvolging ervan te benadrukken, hem te adviseren en drempels zo veel mogelijk weg te nemen.

Mensen in detentie blijven uiteraard **zelf verantwoordelijk** voor de aanpak van hun budget en schulden tijdens detentie en re-integratie. Als hulpverlener kunnen we ze wel stimuleren om deze verantwoordelijkheid ook echt te nemen en hen daarbij zo goed mogelijk ondersteunen. Het uiteindelijke doel is dat mensen in detentie na hun vrijlating maximaal schuldenvrij zijn en grip hebben op hun financiële situatie.

Dit stappenplan is zeker niet volledig of voor alle mensen in detentie van toepassing. Elke situatie vraagt **maatwerk** en moet apart bekeken worden. Deze leidraad kan wel een handig hulpmiddel zijn.

Naast deze inspiratiegids komt er in 2025 ook een **brochure voor gedetineerden**. Die bevat een aantal richtlijnen en aandachtspunten met betrekking tot budget en schulden tijdens detentie.

Wie kan gebruik maken van deze leidraad?

JWW, justitieassistenten, PSD en iedereen die mensen in detentie begeleidt op vlak van budget en schulden.

Beperkingen van de leidraad

Deze leidraad richt zich naar hulpverleners die werken met mensen die veroordeeld zijn. Zij weten dus hoe lang hun gevangenisstraf zal duren. Deze leidraad focust zich niet op:

- ▶ mensen in voorhechtenis
- ▶ geïnterneerden

vanwege de specifieke wetgeving voor deze groep.

Opbouw van de leidraad:

1. POST & ADMINISTRATIE OPVOLGEN TIJDENS DETENTIE

- 1.1. Het belang van een adres**
- 1.2. Het belang van een goede opvolging**
- 1.3. Papieren administratie opvolgen**
- 1.4. Digitale administratie opvolgen**
 - 1.4.1 Het belang van een identiteitskaart
 - 1.4.2. Welke info kan de cliënt digitaal terugvinden?
- 1.5. Inkomsten opvolgen**
- 1.6. Werken en geld verdienen tijdens detentie**
- 1.7. Vaste kosten opvolgen**
 - 1.7.1. Wonen
 - 1.7.2. Gezondheid
 - 1.7.3. Vervoer
 - 1.7.4. Belastingen

2. EERSTE HULP BIJ SCHULDEN TIJDENS DETENTIE

- 2.1. Het in kaart brengen van schulden**
 - 2.1.1. Bevragen van info bij de cliënt
 - 2.1.2. Contacteren van schuldeisers
- 2.2. Analyse van de schulden**
 - 2.2.1. In welke fase bevindt de schuld zich?
 - 2.2.2. Bevoorrechte schuldeisers
 - 2.2.3. Consumentenkrediet
 - 2.2.4. Registratie invorderaar bij FOD economie
 - 2.2.5. Verjaring
 - 2.2.6. Stuitingsdaden
 - 2.2.7. Bijkomende kosten
- 2.3. Bemiddelen met schuldeisers**
- 2.4. Schulden voortkomend uit het plegen van een misdrijf**
 - 2.4.1. Penale boetes
 - 2.4.2. Burgerlijke partij en de (betaling van de) schadevergoeding
- 2.5. Detentie en CSR**

3. VRIJLATING IN ZICHT

3.1. Administratieve voorbereiding

- 3.1.1. Wonen
- 3.1.2. Inkomen
- 3.1.3. Werk
- 3.1.4. Mutualiteit

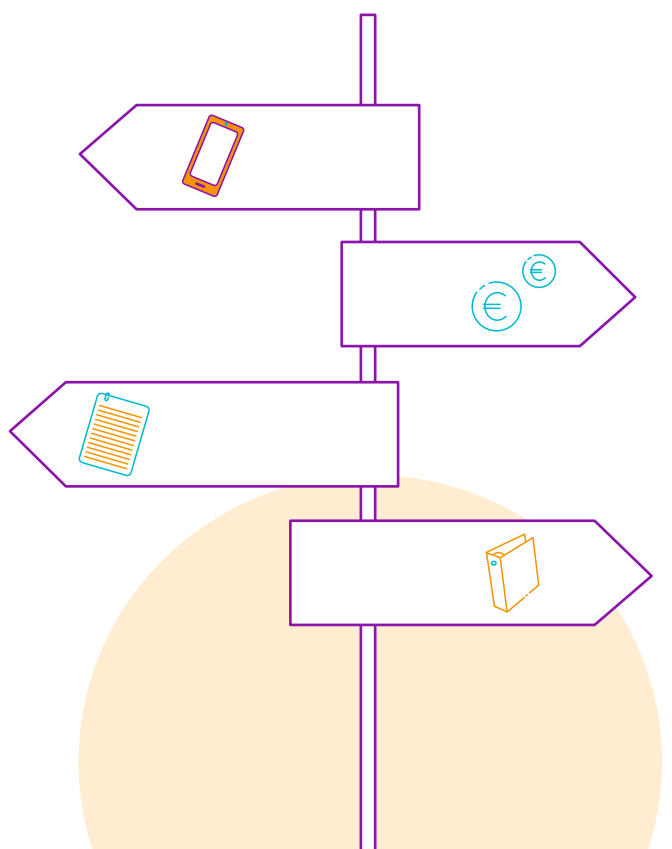
3.2. Voorbereiden op een duurzaam budgetmanagement

- 3.2.1. Doelstelling
- 3.2.2. Financiële redzaamheid
- 3.2.3. Om te beginnen

4. MEER INFORMATIE EN DOORVERWIJZEN

- 4.1. Verschillende vormen budgethulpverlening bij OCMW of CAW
- 4.2. Collectieve schuldenregeling
- 4.3. Bewindvoering
- 4.4. Hulp voor mensen zonder verblijfsvergunning

5. BRONNEN

POST & ADMINISTRATIE OPVOLGEN TIJDENS DETENTIE

1.1. Het belang van een adres

Het hebben van een adres is een belangrijke eerste vereiste: het zorgt voor de ontvangst van de papieren post en de (verdere) uitbetaling van inkomsten waar de cliënt recht op heeft. Dit adres kan zowel een domicilieadres als een referentieadres zijn.

1 Domicilieadres:

Beschikt de cliënt over een eigen (huur)woning en staat de cliënt ingeschreven op dit adres? Dan heeft de cliënt een domicilieadres en ontvangt de cliënt daar de correspondentie.

Is de cliënt al ingeschreven op een domicilieadres, dan is het belangrijk om na te gaan of de woning tijdens detentie kan worden behouden. Blijf dit gedurende de detentie opvolgen. Mocht de cliënt de woning verliezen, is het belangrijk een referentieadres te krijgen.

2 Referentieadres:

- ▶ een natuurlijk persoon (bv. een familielid of vriend)
- ▶ het OCMW

A. Referentieadres bij een natuurlijk persoon

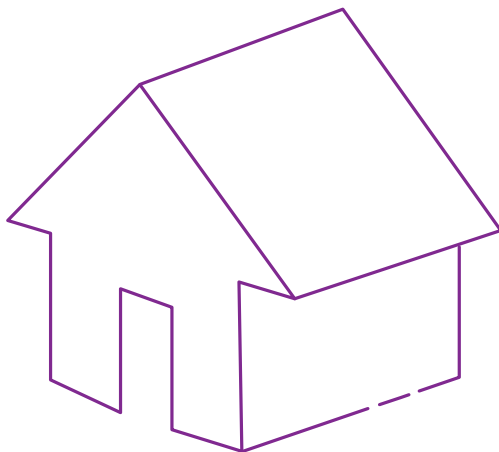
Indien de cliënt zijn referentieadres bij een natuurlijke persoon wil plaatsen, moet deze persoon toestemming geven en de hoofdverblijfplaats op het adres hebben.

De cliënt kan het beste een schriftelijk akkoord sluiten met deze persoon waarbij hij vermeldt dat:

- ▶ het om een referentieadres gaat
- ▶ de persoon belast is met het bezorgen van de post

Met dit akkoord kan de bewoner aantonen, bijvoorbeeld aan schuldeisers en deurwaarders, dat de cliënt niet in de woning verblijft en deze dus geen beslag kan leggen op de goederen van de bewoner.

Om het referentieadres te regelen neemt je cliënt samen met de persoon contact op met de gemeente. Zij zullen de nodige documenten bezorgen om dit in orde te brengen.

B. Referentieadres bij het OCMW

De cliënt kan een referentieadres krijgen bij het OCMW van de gemeente waar de cliënt laatst was gedomicilieerd. Wat zijn de voorwaarden? De cliënt moet onafgebroken 30 dagen in detentie zijn, alleenstaande zijn en het adres niet kunnen behouden OF voor detentie deel van een gezin zijn geweest met contactbreuk tijdens detentie.

Om een referentieadres te krijgen, hoeft je cliënt niets te doen. De griffie van de gevangenis brengt de bevoegde gemeente op de hoogte. De post zal toekomen op het adres van het OCMW, die de post doorstuurt naar de gevangenis.

1.2. Het belang van een goede opvolging

Veel gedetineerden hebben al vóór hun detentie te maken gehad met financiële problemen. Het is voor hen vaak lastig om overzicht te krijgen over de aard, het moment en de omvang van hun schulden. Inzicht verkrijgen in de totale schuldenlast blijkt regelmatig een complexe opgave. Tijdens detentie is het aanpakken van schulden vaak lastig mede door het wegvallen van het inkomen, waardoor dit vaak wordt uitgesteld tot het moment van vrijlating. Daarnaast kan een veroordeling leiden tot een toename van de schulden.

Om na vrijlating een nieuwe start te kunnen maken, is het van groot belang om tijdens detentie:

- ▶ een goed zicht te krijgen op de financiële situatie van de cliënt.
- ▶ te bekijken of aflossing van bestaande schulden in gang gezet kan worden of verder gezet kan worden.
- ▶ nieuwe schulden te voorkomen.

Verder in de brochure geven we hierrond graag wat handvatten en aandachtspunten om hier samen met de cliënt mee aan de slag te gaan.

1.3. Papieren administratie opvolgen

Om zicht te krijgen op de openstaande facturen en schulden is het van belang alle post en rekeningen bij te houden en te ordenen.

► Hoe post bijhouden?

1 Ga in gesprek met je cliënt om na te gaan of de cliënt in de mogelijkheid is zelf de post bij te houden.

Enkele aandachtspunten:

- Is de cliënt alleenstaand of heeft de cliënt een partner of gezin?
- Wordt de post opgevolgd? Door wie? Wie doet de betaling?
- Welke post komt op papier en welke post komt digitaal?
- Waar komt de papieren post toe?
- Bewaart de cliënt administratie? Gebruikt de cliënt hiervoor een systeem?

2 Als de post toekomt bij de gevangenis, kan de cliënt dit zelf bijhouden in de cel. Bij JWW kan ook een map aangevraagd worden om dit gestructureerd bij te houden (bekijk hiervoor de budgetmap van BudgetInZicht: 'Budgetmap' of 'Tabbladen van de budgetmap' via www.bizoostvlaanderen.be/aanbod/budgetmap).

► Wat met de bankrekeningen van de cliënt?

Vraag na wat de opties zijn in de gevangenis. Er zijn verschillende mogelijkheden (Opgelet! Niet overal van toepassing):

- De persoon in detentie behoudt de persoonlijke rekening(en), maar de toegang hiertoe wordt bemoeilijkt door detentie.
- In sommige gevangenissen is het mogelijk dat de cliënt via de rekendienst geld kan overschrijven van de zichtrekening naar de massarekening. Werken met een papieren overschrijving is niet mogelijk indien de gedetineerde over een internetrekening beschikt.
- Er kan volmacht gegeven worden aan familie.
- Het maken van een overschrijving: als een gedetineerde geld van zijn bankrekening buiten wil overschrijven naar de gevangenis of een andere rekening, moet er een overschrijvingsformulier aan zijn bank bezorgd worden. JWW beschikt over twee sjabloondocumenten (met en zonder rekeningnummer gevangenis). De gedetineerde moet dit invullen en ondertekenen. De trajectbegeleider bezorgt dit, samen met een attest van detentie, aan de bank. Bij een eerste aanvraag is het aangewezen om de bank eerst telefonisch te contacteren.

1.4. Digitale administratie opvolgen

1.4.1 Het belang van een identiteitskaart:

► **Het is belangrijk om de identiteitskaart van de persoon in detentie zo snel mogelijk in orde te brengen. Hiervoor zijn verschillende redenen:**

- Toegang tot diensten: met een identiteitskaart kan een gedetineerde gemakkelijker toegang krijgen tot bepaalde diensten, zoals medische zorg, bankzaken en sociale diensten.
- Communicatie met overheidsinstanties: gedetineerden moeten soms contact opnemen met verschillende overheidsinstanties voor zaken als gerechtelijke procedures, het regelen van hun burgerlijke stand, of om in aanmerking te komen voor sociale zekerheid en uitkeringen.
- Voorbereiding op vrijlating: om werk te vinden, een woning te huren, zich in te schrijven voor opleidingen en om toegang te krijgen tot andere basisvoorzieningen.

Om deze info te vinden, moet de cliënt inloggen. Dit kan via twee methodes:

► **de identiteitskaart:** Vaak ligt de identiteitskaart van de cliënt bij de griffie. Deze moet daar worden opgevraagd. De griffie registreert de tijdelijke ontlending van de e-ID en de hulpverlener tekent voor ontvangst en teruggave. Bij gebruik van de e-ID moet de cliënt altijd aanwezig zijn en de e-ID wordt dezelfde dag teruggegeven aan de griffie.

► **Itsme**

Voor beide heeft de cliënt een PIN-code nodig.

1.4.2. Welke info kan de cliënt digitaal terugvinden?

Er zijn verschillende websites waar info over budget, schulden en administratie terug te vinden is.

1 Just-on-web

Op de website justonweb.be/fines kunnen heel eenvoudig alle boetes en vonnissen opgevraagd worden. Dit kan sinds november 2021. Alles van daarvoor is niet online consulteerbaar.

2 Myminfin:

Myminfin is het online platform van FOD Financiën. Je kan er:

- je belastingaangifte indienen
- je aanslagbiljetten, fiscale fiches, kadastraal inkomen van onroerende goederen en aktes van verkoop of schenking of een huurcontract vinden en lezen
- je persoonlijke gegevens of bankrekeningnummer communiceren of wijzigen
- een afbetaalplan bij de FOD financiën of kadastraal uittreksel aanvragen
- schulden aan de overheid betalen
- een bezwaar indienen tegen de belastingberekening

Om zicht te krijgen op de situatie van de cliënt, kan het dus interessant zijn MyMinFin te raadplegen in het kader van openstaande schulden, (penale) boetes,...

3 My eBox en Mijn burgerprofiel:

My e-box is een **federale elektronische brievenbus** waarmee je op een **veilige** en snelle manier berichten kan ontvangen van de overheid. Bijvoorbeeld je documenten van het OCMW, van de sociale zekerheid,... Je vindt er dus de **berichten** van alle overheidsdiensten die al geïntegreerd zijn in eBox.

Mijn Burgerprofiel geeft een **persoonlijk overzicht** van al je overheidszaken, waarin al je officiële gegevens en je overheidsadministratie verzameld worden. Je kan er onder meer een stand van zaken van je dossiers opvragen, gegevens inkijken, attesten downloaden, vergunningen en premies aanvragen ... Mijn Burgerprofiel vormt dus de plek waar je al je digitale overheidszaken kan regelen en waar je ook updates kan krijgen over je aanvragen.

4 De Centrale voor Kredieten aan Particulieren (CKP)

De Centrale voor Kredieten aan Particulieren (CKP) is een Belgische instelling die wordt beheerd door de Nationale Bank van België (NBB). De CKP heeft als hoofddoel het bijhouden van een centrale databank met informatie over alle consumentenkredieten en hypothecaire kredieten die aan particulieren worden verstrekt.

De cliënt kan eigen schulden raadplegen die geregistreerd zijn bij de Centrale voor Kredieten aan Particulieren (CKP). Dit kan via Itsme of andere vormen van digitale authenticatie.

5 Het Centraal Bestand Beslagberichten.

De Nationale Kamer van Gerechtsdeurwaarders kreeg in 2010 van de wetgever de opdracht een databank te ontwikkelen waar je meer info vindt over beslag in al zijn vormen. Je kan er de betekening van een bevel tot betalen of een vereenvoudigd fiscaal derdenbeslag vinden. Ook informatie over natuurlijke personen die door de arbeidsrechtbank zijn toegelaten tot de collectieve schuldenregeling, is erin opgenomen.

1.5. Inkomsten opvolgen

Sommige inkomsten kunnen tijdens detentie behouden blijven, andere inkomsten zullen gedeeltelijk of volledig wegvallen. Bekijk het overzicht op de volgende pagina.

Bevraag bij je cliënt welk inkomen de cliënt voor detentie had. Heeft de cliënt hier nog steeds recht op tijdens detentie? Adviseer de cliënt om de uitbetalingsinstelling(en) op de hoogte te brengen van detentie door persoonlijk contact op te nemen en/of door een detentieattest te bezorgen.

Doet de cliënt dit niet, dan loopt die het risico dat het inkomen onterecht uitbetaald wordt, waardoor schulden opgebouwd worden. Onterecht uitbetaalde uitkeringen worden steeds teruggevorderd.

Overzicht (niet)-uitbetaling van uitkeringen en tegemoetkomingen tijdens detentie en strafuitvoeringsmodaliteiten

	▼ UITBETALING TIJDENS DETENTIE?*	▼ UV*	▼ PV*	▼ BD*	▼ ET*	▼ VI/VLV/IOP*
WERKLOOSHEIDSUITKERING	geen	geen	geen	wel	wel	wel
WERKLOOSHEIDSUITKERING MET BEDRIJFSTOESLAG *	geen	geen	geen	wel	wel	wel
UITKERING VAN HET FONDS VOOR ARBEIDSONGEVALLEN EN BEROEPSZIEKTEN	geen	wel	wel	wel	wel	wel
LEEFLOON OCMW	geen	geen	geen	geen	geen Leefvergoeding Afdeling Welzijn en Samenleving (VG)	wel
RUSTPENSIOEN	Indien alleenstaande: • Behoud van pensioen tijdens de eerste 12 maanden van de detentie • Na 12 maanden opschorting van uitbetaling Indien partner (gezinspensioen) • Tijdens de eerste 12 maanden ontvangt de gedetineerde de ½ van het pensioen, de andere helft is bestemd voor de partner buiten • Na 12 maanden ontvangt enkel de partner nog de 1/2				wel	wel
ZIEKTE-UITKERINGEN	Na veroordeling: geen Tijdens beperkte detentie: wel				wel	wel
GENEESKUNDIGE VERZORGING	geen	geen	wel	geen	wel	wel
UITKERINGEN AAN PERSONEN MET EEN HANDICAP	geen	geen	geen	geen	wel	wel
MOEDERSCHAPSUITKERING	wel					
GEZINSBESLAG	wel					

UV = uitgaansvergunning, PV = penitentiair verlof, BD = beperkte detentie, ET = elektronisch toezicht, VI = voorwaardelijke invrijheidsstelling
 VLV = voorlopige invrijheidsstelling, IOP = invrijheidsstelling op proef, * = SWT = brugpensioen

We lichten een aantal uitkeringen hieronder uit:

1 De cliënt ontving een **werkloosheidsuitkering** voor detentie

De cliënt heeft geen recht op werkloosheidsuitkering tijdens detentie.

Kreeg je cliënt een werkloosheidsuitkering voor detentie, dan kan de cliënt deze terug ontvangen:

- bij beperkte detentie
- onder elektronisch toezicht (ET)
- bij voorwaardelijke of voorlopige invrijheidstelling
- bij invrijheidsstelling op proef

Misschien werkte de cliënt voor detentie en werd de cliënt ontslagen? Dan zou het kunnen dat de cliënt recht heeft op een werkloosheidsuitkering bij invrijheidsstelling op proef. Om het recht op een werkloosheidsvergoeding (terug) te openen moet de cliënt:

- een werkloosheidsuitkering aanvragen bij de vakbond of de Hulpkas voor werkloosheidsuitkeringen
- zich inschrijven als werkzoekende bij de VDAB
- actief zoeken naar werk.

Motiveer je cliënt om de vakbond of Hulpkas voor werkloosheidsuitkeringen op de hoogte te brengen van detentie. Bereid samen vrijlating voor door de cliënt te informeren op welke uitkering(en) de cliënt recht heeft en wat er moet gebeuren om dit in orde te brengen.

2 De cliënt ontving een uitkering door **ziekte** of **handicap** voor detentie

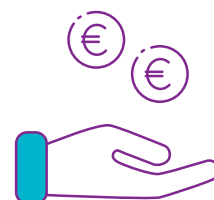
Mensen die vanwege ziekte niet kunnen werken en/of een handicap hebben, kunnen recht hebben op een aantal verschillende uitkeringen, die door verschillende instanties worden uitbetaald.

Bevraag bij je cliënt op welke uitkeringen de cliënt recht had vóór detentie om correct te informeren.

Deze uitkeringen zijn:

- de ziekte- en invaliditeitsuitkering: vervangingsinkomen als je (tijdelijk) niet meer kan werken. Een ziekteuitkering wordt omgezet in een invaliditeitsuitkering als je cliënt langer dan 1 jaar ziek is. Beide uitkeringen worden uitbetaald door de mutualiteit waar je cliënt bij aangesloten is.
- het persoonsvolgend budget (PVB): is een budget op maat waarmee je cliënt zorg en ondersteuning kan kopen. Dit budget wordt uitgekeerd door het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH).
- de inkomensvervangende tegemoetkoming: is een tegemoetkoming voor mensen met een handicap die niet kunnen werken of een verminderd verdienvermogen ($\frac{1}{3}$) hebben. De tegemoetkoming wordt uitbetaald door de FOD Sociale Zekerheid.
- de integratietegemoetkoming: is een tegemoetkoming waar je recht op kan hebben bij verminderde zelfredzaamheid. Het is een compensatie voor de bijkomende kosten die je als persoon met een handicap hebt als je wilt deelnemen aan het maatschappelijke leven. De tegemoetkoming wordt uitbetaald door de FOD Sociale Zekerheid.

► tijdens effectieve straf

- het recht op een ziekte- en invaliditeitsuitkering wordt geschorst.
- het recht op een persoonsvolgend budget blijft behouden.
- het recht op een inkomensvervangende en/ of integratietegemoetkoming wordt geschorst.

Voor de ziekte- en invaliditeitsuitkering moet de mutualiteit verwittigd worden als je cliënt zijn effectieve straf kreeg. Mogelijks wordt de cliënt uitgenodigd door de controlearts van de mutualiteit. Het is belangrijk dat de cliënt hierop reageert.

Ontving de cliënt voor detentie een **ziekte-of invaliditeitsuitkering**, dan zou het kunnen dat de cliënt dit recht teropenen na vrijlating. Dit kan het geval zijn als de cliënt nog steeds arbeidsongeschikt is als hij de gevangenis verlaat. Ook als je cliënt onder elektronisch toezicht staat en bij voorwaardelijke of voorlopige invrijheidsstelling heeft, kan de cliënt hier recht op hebben.

Gedetineerden en geïnterneerden met een handicap hebben recht op **zorg en ondersteuning**. Het VAPH investeert op diverse manieren in deze kwetsbare doelgroepen. Heeft de cliënt recht op een **persoonsvolgend budget**? Adviseer hem dan om dit te gebruiken tijdens zijn verblijf in de gevangenis. Hij kan hiermee zorg inkopen zoals een bezoek aan een psycholoog, verpleging,... Gebruikt je cliënt dit budget niet tijdens de periode van 1 jaar, dan valt het weg. Meer informatie over andere zorg en ondersteuning voor mensen met een handicap tijdens detentie vind je via www.vaph.be.

3 De cliënt ontving een leefloon voor detentie

De cliënt heeft geen recht op leefloon gedurende zijn verblijf in de gevangenis, zowel tijdens de voorlopige hechtenis als tijdens het uitzitten van de effectieve straf.

!Werd je cliënt in voorlopige hechtenis genomen en werd hij vrijgesproken of buiten vervolging gesteld, dan heeft de cliënt recht op leefloon voor de periode dat van de voorlopige hechtenis. Informeer de cliënt hierover en laat contact opnemen met het OCMW om dit te regelen.

Motiveer steeds de cliënt om het OCMW op de hoogte te brengen van verblijf in de gevangenis.

De cliënt kan zijn recht op leefloon heropenen bij:

- voorwaardelijke of voorlopige invrijheidsstelling
- invrijheidsstelling op proef

► Je cliënt heeft geen recht op leefloon als de cliënt onder elektronisch toezicht wordt geplaatst. In dat geval kan die wel een leefvergoeding aanvragen bij het Vlaams Centrum voor Elektronisch Toezicht (VCET).

► De cliënt heeft recht op een leefvergoeding als de cliënt op papier kan aantonen dat die:

- geen recht heeft op een leefloon of een andere uitkering
- geen loon ontvangt uit arbeid tenzij bij deeltijds werk

De cliënt kan een leefvergoeding aanvragen via:

www.vlaanderen.be/leefvergoeding-bij-elektronisch-toezicht

4 De cliënt ontving een **pensioen** voor detentie

Gedurende de eerste 12 maanden in de gevangenis behoudt de cliënt het recht op de uitbetaling van het pensioen. Als de cliënt tijdens detentie de pensioengerechtigde leeftijd bereikt, heeft de cliënt recht op pensioenuitkeringen voor de maanden dat die gedetineerd is, tot een maximum van 12 maanden.

Is je cliënt alleenstaand, dan ontvangt de cliënt het volledige bedrag. Als de cliënt een partner heeft, ontvangt de cliënt de helft en de partner de andere helft van het pensioen. Wanneer na 12 maanden ononderbroken detentie de uitbetaling van het pensioen wordt stopgezet, blijft de partner de helft van het pensioen ontvangen.

Je cliënt heeft terug recht op pensioen in volgende situaties:

- na vrijlating
- elektronisch toezicht
- voorwaardelijke of voorlopige invrijheidsstelling
- invrijheidstelling op proef

5 De cliënt ontving een **inkomensgarantie (IGO)** voor ouderen voor detentie

De IGO is een minimuminkomen voor 65-plussers die over onvoldoende financiële middelen beschikken en wordt uitbetaald door de Federale Pensioendienst.

Het recht op IGO wordt geschorst vanaf de maand die volgt op de detentie van de cliënt. De cliënt kan zijn recht heropenen de maand volgend op zijn vrijlating.

Adviseer je cliënt om de pensioendienst op de hoogte te brengen van detentie en vrijlating.

6 De cliënt was **zelfstandige** voor detentie

Aangezien er verschillende statuten als zelfstandige bestaan moet elke situatie apart bekeken worden. Het is raadzaam om door te verwijzen naar DYZO. Een medewerker van DYZO kan de situatie van je cliënt bekijken. Dit gebeurt telefonisch of tijdens een bezoek in de gevangenis.

7 De cliënt ontving een **groeipakket** voor detentie

Het recht op het groeipakket blijft doorlopen tijdens detentie.

Geef je cliënt de raad mee om de uitbeter van het groeipakket een detentie-attest te bezorgen. Bij welke uitbeter van het groeipakket is je cliënt aangesloten? Je vindt het terug op het rekeninguitreksel, 'mijn burgerprofiel' of via info@groeipakket.be.

Ontvangt je cliënt het groeipakket? Laat de cliënt informeren of het interessanter is om zijn voorrangrecht af te staan aan een andere rechthebbende (bijv. de andere ouder). Misschien heeft de andere rechthebbende recht op een extra toeslag.

8 De cliënt ontving **onderhoudsgeld** voor detentie

De zorg voor de kinderen valt weg tijdens detentie dus heeft de cliënt hier geen recht meer op.

Naast de verschillende uitkeringen kan het zijn dat de cliënt een loon ontving na detentie.

9 De cliënt ontving een **loon** voor detentie

► tijdens voorlopige hechtenis

- De cliënt kan niet gaan werken en heeft dus geen recht op loon.
- De arbeidsovereenkomst wordt geschorst en de cliënt is tijdens deze periode wettig afwezig, waardoor de werkgever de cliënt niet om dringende reden kan ontslaan. De werkgever zou het contract kunnen opzeggen maar de opzeg loopt tijdens de periode van voorlopige hechtenis niet. In principe zou de cliënt het werk kunnen hervatten na een periode van voorlopige hechtenis.

► tijdens effectieve straf

- De cliënt kan niet gaan werken en heeft dus geen recht op loon.
- De cliënt is onwettig afwezig, waardoor de werkgever de arbeidsovereenkomst kan opzeggen.

In beide situaties is het belangrijk om je cliënt te stimuleren om de werkgever op de hoogte te brengen van detentie. Als de werkgever tevreden is over het werk van de cliënt, kan het zijn dat de cliënt na detentie het werk kan hervatten. Is dit niet het geval, ga dan samen na op welke uitkeringen de cliënt recht heeft na detentie.

1.6. Werken en geld verdienen tijdens detentie:

In theorie zou het voor elke gedetineerde mogelijk moeten zijn om te werken in de gevangenis. In praktijk is dit echter vaak niet mogelijk omdat er onvoldoende werkgelegenheid is.

Voor de mensen die wel kunnen werken is het loon minimaal (de wetgeving m.b.t. het minimumloon is niet van toepassing op arbeid in onze penitentiaire instellingen). Omdat gevangenisarbeid niet gekoppeld is aan een arbeidscontract, valt het niet onder de RSZ-wetgeving: men draagt via de gevangenisarbeid niet bij tot de sociale zekerheid, en men bouwt via deze arbeid geen sociale rechten op.

1.7. Vaste kosten opvolgen

Het opvolgen van de vaste kosten is heel belangrijk om de financiële stabiliteit te behouden van je cliënt. Maak met je cliënt een gedetailleerde lijst van de vaste kosten die er waren voor detentie. Ondersteun je cliënt in het maken van de overweging om bepaalde diensten al dan niet op de hoogte te brengen. Schets de gevolgen van (g)een actie ondernemen.

De beslissing om huurcontracten, verzekeringen en andere lopende kosten op te zeggen tijdens voorhechtenis of detentie is afhankelijk van de duur van de (voor)hechtenis en de afweging of de continuïteit van bepaalde contracten zinvol is. Bijvoorbeeld: een autoverzekering opzeggen lijkt logisch als je toch niet met de auto kan rijden.

- Heeft de cliënt zicht op datum van detentie?
- Heeft de cliënt zicht op de duur van detentie?

- Bekijk samen lopende contracten
- Maak de afweging van voor- en nadelen en bekijk 'wat als...' scenario's

We gaan dieper in op vaste kosten rond:

- wonen
- gezondheid
- vervoer
- belastingen

1.7.1. Wonen

► Woning op de privémarkt

Huurt je cliënt een woning dan kan het zinvol zijn om in gesprek te gaan met de huisbaas. Je cliënt kan dan afspraken maken rond het al dan niet beëindigen van het contract en bekijken hoe de huurwaarborg wordt teruggestort. Eventueel kunnen er zaken door de familie geregeld worden of tijdens de uitgangspermissie.

► Eigendom

Indien er nog een hypothecaire lening moet afbetaald worden is het uiteraard belangrijk om na te gaan hoe dit verder geregeld moet worden. Zijn er mogelijkheden binnen de familie? Kan er aan de bank gevraagd worden om maandelijks minder af te lossen? In uitzonderlijke situaties is het mogelijk om enkel de interesten te betalen.

► Sociale woning

Ga na of je cliënt staat ingeschreven voor een sociale woning. Indien niet dan is dat belangrijk om alsnog te doen. Indien je cliënt al op de wachtlijst staat dan moet de inschrijving verplicht nagekeken worden en bevestigd worden in het centraal inschrijvingsregister (hiervoor is e-id en pincode nodig!)

Omdat de woonmaatschappij hierover een brief stuurt is het belangrijk om een attest van detentie op te sturen naar de woonmaatschappij.

Staat je cliënt langer dan 4 jaar op de wachtlijst, dan heeft die recht op de Vlaamse huurpremie. Sommige OCMW's geven een huursubsidie en/of een installatiepremie na 2 jaar op de wachtlijst. Je cliënt kan hier gebruik van maken na de detentieperiode.

Ga met je cliënt in gesprek over deze lopende contracten.

► **Lopende contracten verbonden aan je woning:**

- gas & elektriciteit
- water
- telefoon, internet en televisie
- abonnementen (tijdschriften, kranten, fitness,...)

- Wat zijn voor- en nadelen van het al dan niet opzeggen van deze contracten?
- Hoe kunnen contracten zo efficiënt mogelijk opgezegd worden?
- Zijn er contracten die overgenomen kunnen worden door een eventuele partner?

► **Energie**

kan eventueel op een leegstandstarief gezet worden als er geen verbruik is in de woning.

► **De brandverzekering**

Als je cliënt beslist om het huurcontract op te zeggen, dan moet ook de brandverzekering worden opgezegd. De cliënt brengt het verzekeringskantoor op de hoogte door een aangetekende brief te sturen. Tip: vanaf het tweede verzekeringsjaar kan het contract op elk moment worden opgezegd. Het restsaldo wordt dan terugbetaald.

► **De familiale verzekering**

De cliënt kan ervoor kiezen om een familiale verzekering te behouden (ifv schade in de gevangenis) of op te zeggen.

- Behouden? Vraag een herziening van de polis aan. Tijdens detentie is er minder risico dus kan de premie eventueel verlaagd worden.
- Opzeggen? Een familiale verzekering kan vanaf het tweede verzekeringsjaar op elk moment worden opgezegd. Het restsaldo wordt dan terugbetaald.

1.7.2. Gezondheid

► De ziekteverzekering (verplicht)

Dit is het geld dat je betaalt om lid te zijn van een ziekenfonds. Het ziekenfonds betaalt een deel van de medische kosten terug.

Indien je cliënt niet was aangesloten bij een ziekenfonds, zal de cliënt automatisch ingeschreven worden bij de HZIV (De hulpkas voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering). Later kunnen zij altijd van ziekenfonds veranderen.

Indien je cliënt geen verblijfsvergunning heeft of minder dan drie maanden in België mag verblijven, is er geen vrije keuze van ziekenfonds. In dat geval wordt je cliënt automatisch ingeschreven bij de HZIV en moet de cliënt daar aangesloten blijven.

► De bijdrageregeling

Aangesloten zijn bij een ziekenfonds (niet bij HZIV) impliceert dat je een bijdrage moet betalen. Indien je cliënt de bijdrage steeds heeft betaald, dan moet er niets gebeuren. Het ziekenfonds kijkt altijd terug naar de situatie van twee jaar geleden. Was je cliënt niet in orde, dan probeert het ziekenfonds dit volgens de algemene regels in orde te maken. Hierdoor kan het zijn dat je cliënt alsnog de achterstallige bijdragen moet betalen. Kan het ziekenfonds het dossier niet in orde maken volgens de algemene regels dan zijn weer andere regels van toepassing en zal je cliënt geen bijdragen moeten betalen.

► De aanvullende verzekering

Als je bij een ziekenfonds bent aangesloten, geniet je automatisch van de aanvullende verzekering. Daarvoor betalen we een verplichte bijdrage. De aanvullende verzekering geeft bijvoorbeeld een terugbetaling bij aankoop van brillen, lenzen, hoorapparaten enz. Om dit na te gaan, kan je het beste contact opnemen met het ziekenfonds van je cliënt.

► De zorgverzekering

Dit is **verplicht** voor iedereen die in België woont.

Je cliënt moet de zorgverzekering blijven betalen tijdens detentie. Mensen in detentie betalen een **lagere persoonlijke bijdrage** hiervoor (de helft).

Kan je cliënt dit niet volledig betalen? Dan mag er in schijven worden betaald. Als je cliënt na twee jaar nog steeds niet heeft betaald, dan kan er een boete worden opgelegd. De zorgkas stuurt dan een boete tegen uiterlijk 1 september en moet voor 5 oktober worden betaald. Je cliënt kan een kwijtschelding krijgen van de boete door het voorleggen van een attest van detentie.

► Medische zorgen

- Medische zorg **buiten** de gevangenis: deze kosten worden vergoed door de ziekteverzekering. Bij onduidelijkheden, neem contact op met zowel het ziekenfonds als met de gevangenisarts om te bekijken welke documenten nodig zijn voor een terugbetaling.
- Medische zorg **binnen** de gevangenis: deze kosten worden vergoed door het FOD justitie.

De derdebetalersregeling is verplicht voor gezondheidszorg die je cliënt krijgt buiten de gevangenis.

- Je cliënt moet geen remgeld betalen voor medische zorg buiten de gevangenis.
- Als je cliënt een ziekenhuisopname nodig heeft, moet je cliënt omwille van veiligheidsredenen in een eenpersoonskamer verblijven. In dit geval mogen er geen ereloonsupplementen worden aangerekend.
- Meer informatie is terug te vinden op de [website van het RIZIV Terugbetaalde zorg voor gedetineerden](#).
- Via de [website van SAM vzw](#) kan je meer info en een webinar vinden.

1.7.3. Vervoer

► Verkeersbelastingen

De cliënt beslist op basis van persoonlijke voorkeur om de auto al dan niet te houden.

- Voor een auto die nog in het verkeer is, moet er een verkeersbelasting betaald worden. Wanneer je cliënt de verkeersbelasting niet kan betalen, dan kan er een afbetaalplan worden aangevraagd.
- Voor een auto die niet meer in het verkeer is moeten de nummerplaten worden geschrapt. Dit dient te gebeuren door de nummerplaten af te geven in een postkantoor. Een schrapping is gratis. Van zodra de nummerplaten zijn afgegeven stopt dan ook de verkeersbelasting. De cliënt zal moeten zoeken naar een persoon die dat in zijn of haar plaats kan doen. Als je cliënt de nummerplaten niet meer heeft, kan de politie een attest van verlies opmaken. Na detentie kunnen er nieuwe nummerplaten worden aangevraagd. Dit kost minder geld dan jaarlijks verkeersbelasting te betalen.

► De autoverzekering

Is de auto van je cliënt in beslag genomen of beslist je cliënt om zijn auto niet langer te houden, dan moet de verzekering worden opgezegd. De cliënt brengt het verzekeringskantoor op de hoogte door een aangetekende brief te sturen.

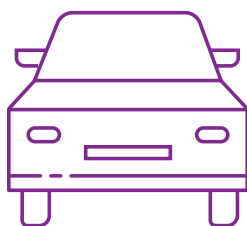

Vanaf het tweede verzekeringsjaar kan het contract op elk moment worden opgezegd. Het restsaldo wordt dan terugbetaald.

AANDACHTSPUNT

Als de auto op de openbare weg blijft staan, moet die verzekerd zijn. Als de verzekering opgezegd wordt, kan de auto niet langer op de openbare weg blijven staan.

1.7.4. Belastingen

► Personenbelasting

Ook in de gevangenis moeten gedetineerden jaarlijks verplicht hun aangifte invullen. Je cliënt moet geen belasting betalen als het inkomen onder de belastingvrije som ligt.

AANDACHTSPUNT

Het kan zijn dat je cliënt in het eerste jaar van detentie wel nog belastingen moet betalen. Dit komt omdat de belasting steeds wordt berekend op de inkomsten van het jaar ervoor.

Ook al heeft je cliënt geen informatie over de inkomsten, dan moet toch het aangifteformulier ondertekend teruggestuurd worden naar de belastingdienst waarbij vermeld wordt dat je cliënt in de gevangenis verblijft. Zo worden boetes vermeden.

Als je cliënt recht heeft op een teruggave van de belastingdienst, dan kan deze worden ingehouden als je openstaande schulden hebt aan de overheid, bijvoorbeeld bij penale boeten. De cliënt kan hier niets aan veranderen.

2

EERSTE HULP BIJ SCHULDEN TIJDENS DETENTIE

2.1. Het in kaart brengen van de schulden

2.1.1 Bevragen van info bij de cliënt

Om meer zicht te krijgen op de situatie en de schuldenlast van de cliënt is het belangrijk om in een gesprek een aantal zaken te bevragen. Hieronder vind je een aantal richtlijnen voor dit gesprek:

1 Hoe zijn de schulden gemaakt?

Bevraag de cliënt naar de oorzaak van de schulden. Het is goed om na te gaan hoe deze schulden zijn gemaakt/opgebouwd.

2 Heeft de cliënt **zicht op de omvang** van de schuldenlast?

Sommige cliënten zijn voor hun detentie al gestopt met brieven te openen waardoor ze geen (in)zicht hebben op (de ernst van) hun situatie.

► Hoe is de cliënt in het verleden omgegaan met de schuldeisers?

- Heeft de cliënt geantwoord op brieven van schuldeisers? Waar zijn de brieven? Is er contact geweest met schuldeisers?
- Welke rol neemt familie op inzake administratie? Op welke naam zijn de schulden gemaakt? Is de familie beschermd tegen schuldeisers?
- Was of is er schuldhelpverlening? Heeft de cliënt contact opgenomen met OCMW/CAW? Is er nog andere hulpverlening betrokken? Indien wel, is de schuldeiser ingelicht?

► Zijn er reeds acties ondernomen door de cliënt naar de schuldeisers inzake de schulden? Zoja, welke acties?

- Heeft de cliënt een schulderkenning ondertekend? (Een schulderkenning is een schriftelijke bevestiging dat je een bepaald bedrag aan iemand/organisatie moet terugbetalen.)
- Heeft de cliënt reeds een eenmalige of meerdere betalingen gedaan?
- Werd er reeds een afbetaalplan afgesproken?
- Werden de afspraken rond afbetaalplannen gerespecteerd?
- Hoe lang lopen de afbetalingen van de schulden?

► Heeft de cliënt brieven (herinneringen, aanmaningen,..) of e-mails bij waarop je de correcte naam en contactgegevens van de schuldeiser kan vinden?

Elke schuldeiser kent een **referentie** toe aan een openstaande schuld. Deze vind je meestal in de linkerbovenhoek van elke brief en heb je nodig bij je eerste contact met de schuldeiser. De schuldeiser kan op basis van deze referentie de cliënt en het verloop van de openstaande schuld snel terugvinden in zijn database.

Een cliënt kan verschillende openstaande schulden hebben bij dezelfde gerechtsdeurwaarder. Deze openstaande schulden hebben elk een andere referentie. Als de cliënt brieven heeft, kijk goed na welke datum de brief heeft. Soms bewaren cliënten maar één brief uit de vele correspondenties. Het kan dus zijn dat de schuld al in een volgende fase van het invorderingsproces zit dan op de brief wordt aangegeven. Bekijk .2 voor verdere uitleg.

Log indien nodig samen met de cliënt in bij [MyMinFin](#) voor een overzicht van de schulden bij de overheid.

2.1.2 Contacteren van schuldeiser(s)

Geef bij het contact duidelijk aan of de cliënt in de mogelijkheid is om betalingen te doen of niet. Zo voorzie je de schuldeiser van correcte informatie, zodat hij zelf kan bepalen welke stappen hij verder wil zetten. Geef eerlijke informatie. Zo schep je geen onrealistische verwachtingen bij de schuldeiser.

Het is heel belangrijk om zo snel mogelijk de schuldeiser(s) te laten weten dat de cliënt gedetineerd is. Zo wordt soms voorkomen dat het dossier naar een deurwaarder gestuurd wordt (en worden extra kosten vermeden). Let op de verjaringstermijnen en ga na of het gaat om een schuld die nog actief geïnd wordt vooraleer je begint met schuldeisers aan te schrijven. Het is niet de bedoeling 'slapende honden' wakker te maken. Meer info over verjaring vind je bij 2.2.5.

In je contact kan je vragen om **geen verdere uitvoering** te doen tijdens de duur van de detentie. Sommige schuldeisers zijn hiertoe bereid, andere niet.

Sommige schuldeisers staan enkel uitstel van betaling toe als de cliënt bereid is een schuldbekentenis te ondertekenen. Pas hiermee op dat je de verjaring niet stuit. Het kan zijn dat je cliënt een schuldbekentenis tekent die al verjaard is.

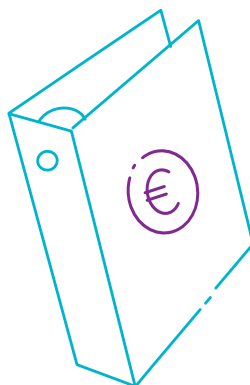
Sommige schulden zitten al bij een **deurwaarder** of een **incassobureau**. Zij werken dan als tussenpersoon in opdracht van de oorspronkelijke schuldeiser. Je verwittigt dan best niet alleen de deurwaarder of het incassobureau, maar ook de oorspronkelijke schuldeiser of opdrachtgever.

Je kan hiervoor deze voorbeeldbrief gebruiken. Stuur deze samen met een attest van detentie op. Sluit de brief altijd af met 'onder voorbehoud van alle rechten en zonder enige nadelige erkenenis'.

Als de deurwaarder de cliënt een **dagvaarding** heeft gestuurd, wil dit zeggen dat de schuldeiser via de **rechtbank** zijn geld wil krijgen. Deze dagvaarding betekent dan dat de cliënt opgeroepen wordt om te verschijnen voor de rechtbank. Als je akkoord gaat met de schuld en er nog middelen zijn om te betalen, contacteer dan zo vlug mogelijk de deurwaarder. Zo kan de cliënt een rechtszaak en eventueel ook een deel van de daarbij horende kosten vermijden.

Hou alle briefwisseling goed bij, gooi niets weg. Zorg ervoor dat de post niet verloren gaat. Maak steeds een kopie van de brieven of hou ze bij in het digitale dossier. De cliënt zelf kan ook alles bijhouden. Je kan helpen de administratie te bewaren/ordenen.

2.2. Analyse van de schulden

2.2.1. In welke fase bevindt de schuld zich?

Onderstaande tijdlijn toont de weg van een factuur wanneer je deze niet betaalt. Dit kan een handig hulpmiddel zijn om te zien in welke fase de schuld van je cliënt zit. Wees je ervan bewust dat wanneer cliënten nog brieven/mails/info hebben, dit vaak niet de meest recente info is. Om zeker te zijn, **neem je best contact op met de schuldeiser**.

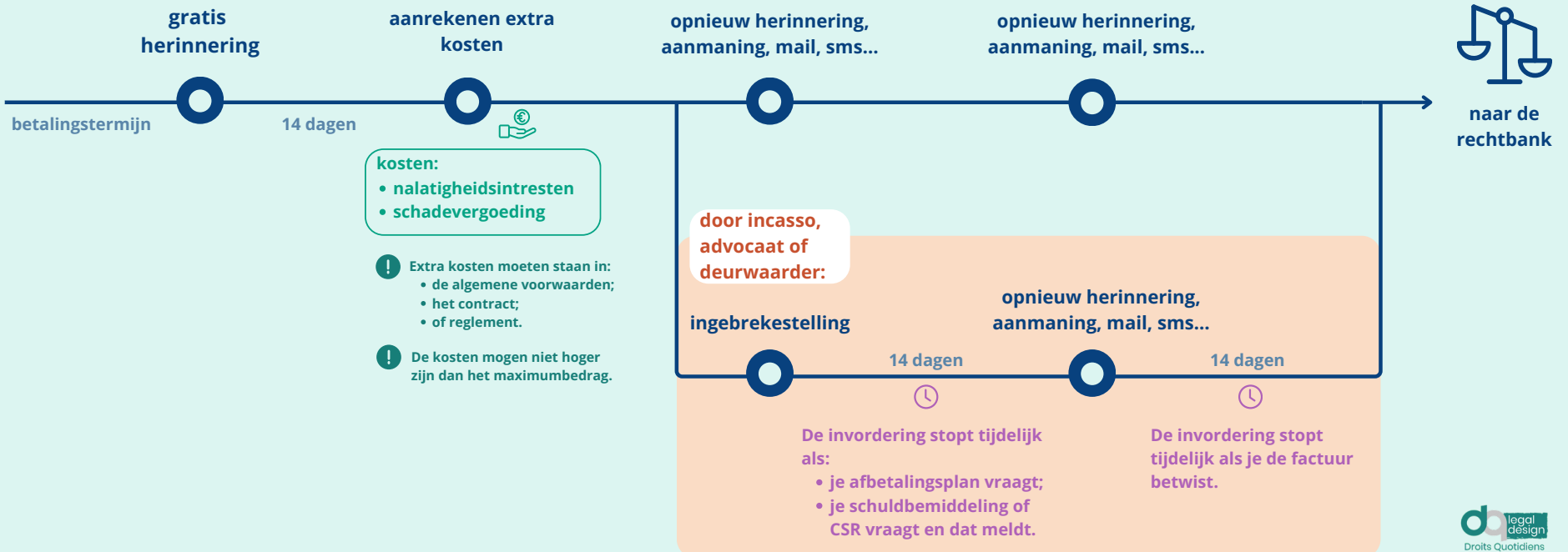
Minnelijke invordering

! Deze tijdlijn geldt niet voor energieschulden en schulden bij de overheid (bijvoorbeeld belastingen, boetes...).

door schuldeiser:

factuur/
rekening

Je kan elk moment:

- een afbetalingsplan vragen;
- een schuld betwisten (met hulp van een advocaat);
- hulp vragen aan een dienst schuldbemiddeling;
- een collectieve schuldenregeling (CSR) vragen (met hulp van een advocaat).

! In sommige gevallen kan je een gratis advocaat krijgen.

naar de
rechtbank

Gerechtelijke invordering

! Deze tijdlijn geldt niet voor schulden bij de overheid (bijvoorbeeld belastingen, boetes...). Zij kunnen meteen naar het bevel tot betalen. Zonder dat ze een vonnis nodig hebben.

Je kan elk moment:

- een afbetalingsplan vragen;
- hulp vragen aan een dienst schuldbemiddeling;
- een collectieve schuldenregeling (CSR) vragen (met behulp van een advocaat).

! In sommige gevallen kan je een gratis advocaat krijgen.

dagvaarding/
verzoekschrift

zitting

vonnis

betekening

bevel tot betalen

beslag

vaak samen gegeven

30 dagen
om in beroep te gaan

min. 24 uur

Je kan bij de rechter:

- betalingsuitstel vragen;
- een afbetalingsplan vragen.
- de schuld betwisten.

📍 Zorg dat je aanwezig bent

kosten:

- rechtsplegingsvergoeding
- rolrecht
- enzovoort

€ 150-250

> € 275

€ 150-250

€ 150-250

Verschillende soorten beslag:

Beslag op roerende goederen

Bijvoorbeeld: auto, meubels...

! niet alle meubels

Beslag op onroerende goederen

Bijvoorbeeld: huis ...

Beslag op inkomsten

Bijvoorbeeld: loon, vakantiegeld, uitkering...

! niet alle inkomsten

Beslag op bankrekening

Bijvoorbeeld: spaarrekening ...

! niet alle inkomsten

> € 150

In deze fase krijg je brieven van de gerechtsdeurwaarder. Bij vragen neem contact op met de gerechtsdeurwaarder.

2.2.2. Zijn er bevoorrechte schuldeisers?

Deze schuldeisers hebben het '**voorrecht**' om als eerste betalingen te innen bij de cliënt, wat betekent dat ze **voorrang** hebben op andere schuldeisers. Als er beslag wordt gelegd op de goederen van de cliënt, krijgen bevoorrechte schuldeisers de eerste mogelijkheid om hun vorderingen te verrekenen met de opbrengst van de verkochte goederen na de openbare verkoop.

Enkele bevoorrechte schuldeisers zijn:

► Alles wat met overheid te maken heeft:

- Belastingen
- Penale boetes (boetes uit een misdrijf)

► Alimentatie: bij wanbetaling van alimentatie zal DAVO (dienst voor alimentatievorderingen van FOD Financiën) tijdelijk tussenkomen en gelden voorschieten aan de alimentatie-ontvanger. Op die manier wordt er een schuld bij DAVO (overheidsinstelling) gecreëerd voor de alimentatiebetaler.

2.2.3. Gaat het om een consumentenkrediet?

Een consumentenkrediet is een krediet dat de consument aangaat om een roerend goed te kopen (bijv. auto, televisietoestel,...). Deze blijven tijdens detentie verder lopen.

Let op! Je mag als hulpverlener enkel bemiddelen in een consumentenkrediet als je een erkenning hebt als schuldbemiddelaar. Een erkend schuldbemiddelaar kan je vinden via het OCMW of het CAW.

Als je cliënt 3 maanden niet betaalt dan zal het krediet worden ontbonden en opgezegd. De schuldeiser zal dan een aangetekend schrijven naar jouw cliënt sturen en het openstaande saldo opeisen. Dat wil zeggen dat je cliënt het niet-betaalde deel van het krediet zal moeten betalen. Daar komen nog allerlei kosten bij zoals nalatigheidsintresten, schadevergoeding,...

Belangrijk: je cliënt komt op een zwarte lijst te staan. Ook als alles werd afbetaald blijft je cliënt een jaar op deze lijst staan en kunnen er geen nieuwe leningen of kredieten worden aangegaan.

2.2.4. Registratie invorderaar bij FOD economie

Als de invorderaar niet geregistreerd staat bij de FOD Economie, dan heeft die geen recht om een openstaande schuld te innen bij de schuldenaar. Ook al werd de schuld rechtmatig gemaakt door de cliënt. Dit komt niet zo vaak voor maar indien je twijfelt, loont het de moeite dit na te kijken.

Dit is een lijst van ingeschreven personen die een activiteit van minnelijke invordering van schulden uitoefenen. [Deze lijst](#) wordt gepubliceerd op de website van de FOD Economie en elk jaar geüpdatet.

2.2.5. Verjaring

► Wat?

Verjaring is de vakterm om aan te duiden dat **de termijn** om de schuld in te vorderen **is verstreken**. Wanneer een schuldeiser lange tijd stil zit en de schuld niet opeist, dan kan hij je niet meer verplichten om die schuld te betalen. De schuld dooft dan uit. De verjaringstermijn begint te lopen zodra de schuld opeisbaar is. Dit wil zeggen vanaf de vervaldag van de factuur.

► Zal de schuld verjaren tijdens detentie?

Het is niet omdat de cliënt in de gevangenis zit dat de schulden zullen verjaren. De schuldeiser zal een **aangetekende brief** sturen waardoor de schulden niet kunnen verjaren. Indien ze brieven nog naar het oude adres versturen, terwijl het nieuwe adres doorgegeven werd, dan wordt de verjaringstermijn niet opgeschort. Een deurwaarder is verplicht de post te versturen naar het officiële adres, waardoor verjaring hierdoor bijna niet voorkomt.

Bv. Telenet gaat dagvaarden. De deurwaarder stuurde een dagvaarding naar het oude adres van de cliënt terwijl de deurwaarder wel op hoogte werd gebracht van de detentie. Dan schorst de dagvaarding de verjaring niet.

Let op: sommige schulden zoals bijvoorbeeld belastingschulden verjaren niet zomaar. De precieze verjaringstermijnen hangen af van het soort straf dat je kreeg. Bijvoorbeeld als de hoofdstraf een penale boete is, dan gelden andere verjaringstermijnen (zie bijlage voor een lijst met verjaringstermijnen). Contacteer een budgetexpert voor meer info.

Raadpleeg de verjaringschecker via verjaringschecker.be. Deze tool helpt je om de verjaring van de meest voorkomende schulden na te kijken.

► Heb je een vermoeden dat er een of meerdere schulden zijn verjaard?

Vaak worden meerdere onbetaalde energiefacturen gebundeld door de schuldeiser. Dit betekent dat verjaarde facturen samen met niet-verjaarde facturen **in één dossier worden opgenomen**. Wanneer er vervolgens een afbetaalplan wordt afgesproken voor deze gebundelde facturen, wordt de betaling eerst geboekt op de reeds verjaarde facturen. Hierdoor wordt de verjaring van deze facturen alsnog gestuit.

Als je cliënt vermoedt dat er facturen zijn verjaard, kun je de schuldeiser vragen om kopieën van alle facturen te bezorgen. Vervolgens kun je controleren of er facturen bij zijn die verjaard zijn. Het referentienummer op de brief is hierbij van groot belang.

► Hoe verjaring inroepen?

De cliënt moet de verjaring zelf inroepen, deze wordt niet automatisch toegepast. Als de schuldeiser **via de rechtbank eist dat de schuld wordt betaald**, moet de cliënt **zelf aangeven** dat de schuld is verjaard. De rechter kan dat niet doen. De cliënt of de advocaat moeten daarvoor aanwezig zijn op de zitting. Als er niet wordt gezegd dat de schuld verjaard is, mag de schuldeiser nog steeds de betaling vragen.

Bij het inroepen van de verjaring is het belangrijk dat je bevestiging van de verjaring door de schuldeiser **op papier** vraagt. Op die manier is er geen discussie als de schuldeiser later toch nog eens probeert om de schuld op te eisen.

Als je twijfelt of een schuld al dan niet is verjaard, neem dan zeker contact op met een erkend schuldbemiddelaar.

2.2.6. Stuitingsdaden

Het is belangrijk om na te gaan of er in het verloop van de openstaande schuld stuitingsdaden zijn gebeurd. Stuitingsdaden zijn **acties** die ervoor zorgen dat de verjaring wordt 'gestuit' en dus de verjaringstermijn **opnieuw** van 0 begint te lopen. Als een van onderstaande acties werden uitgevoerd dan wordt de verjaring gestuit:

- Een schulderkenning ondertekenen.
- Een afbetalingsvoorstel doen (vanuit de schuldenaar): dit wordt als een onrechtstreekse schulderkenning gezien.
- Een betaling uitvoeren.
- De schuldeiser stuurt via een gerechtsdeurwaarder een dagvaarding.
- De schuldeiser stuurt via een gerechtsdeurwaarder een bevel tot betalen.
- De schuldeiser legt via een gerechtsdeurwaarder beslag.

Een aanmaning, ingebrekestelling van een schuldeiser zijn **GEEN** stuitingsdaden.

TENZIJ: Wet 23/5/2013: een ingebrekestelling die wordt verstuurd door een advocaat of een gerechtsdeurwaarder kan ook de verjaring stuiten, onder bepaalde strikte voorwaarden. Dat kan maar 1 keer gebeuren. De ingebrekestelling doet een nieuwe verjaringstermijn van 1 jaar lopen.

De bewijsplicht dat er een stuitingsdaad is uitgevoerd, ligt steeds bij de schuldeiser.

2.2.7. Bijkomende kosten

1 Tijdens minnelijke invordering

De **gerechtsdeurwaarder, de schuldeiser of het incassobureau** stuurt brieven om geld te innen tijdens een **minnelijke invordering**. Deze moeten zich aan regels houden van de wet van minnelijke invordering.

Er mogen geen extra kosten aangerekend worden **bovenop** het **schadebeding**. Dit staat vermeld staat in de algemene voorwaarden van de oorspronkelijke schuldeiser.

Opgelet: binnen het schadebeding kunnen er wel extra kosten worden aangerekend. Dit zijn nalatigheidsintresten en een schadevergoeding. Dit moet ook vermeld staan in de algemene voorwaarden van de onderneming.

Volgens de wet mag bij consumentenschulden de kosten van het schadebeding niet hoger zijn dan:

- Is de schuld lager dan € 150? Dan is de kost **€20**
- Is de schuld tussen €150 en €500? Dan is de kost **€30** + 10% van het bedrag tussen €150 en €500
- Is de schuld hoger dan €500? Dan is de kost **€65** + 5% van het bedrag dat hoger is dan €500
- Het schadebeding mag **maximaal €2000** zijn bij een schuld hoger dan €500.

2 Tijdens gerechtelijke invordering

De gerechtsdeurwaarder voert uit wat de **rechter** heeft beslist of wat er in een akte met **uitvoerbare titel** staat (vonnis, dwangbevel of notariële akte).

De gerechtsdeurwaarder zorgt voor **betekening** van gerechtelijke documenten. Elk document dat je van de gerechtsdeurwaarder krijgt is een **exploot**. Daarvoor kan hij geld vragen.

De kosten die een gerechtsdeurwaarde kan vragen zijn door de wet bepaald. Hier enkele voorbeelden voor kosten van schulden van **vóór 1 oktober 2024**:

- gegradueerde rechten: een vast bedrag dat afhangt van de hoofdsom via de schuldeiser
- inningsrechten: 1% op de hoofdsom
- kwijtingsrechten: een extra kost per afbetaling
- vacatierechten: een bedrag per uur voor de opmaak van een PV, betekening, exploit, beslag,...

3 Nieuwe tarieven sinds 1 oktober 2024!

Sinds 1 oktober 2024 zijn er belangrijke veranderingen in de deurwaarderstarieven. De bedragen worden jaarlijks op 1 januari aangepast aan de index.

Dit zijn enkele nieuwe regels:

► Aanmaningen

Vooraleer de gerechtsdeurwaarder start met geld te vragen (of in te vorderen), kan hij een aanmaning sturen. De gerechtsdeurwaarder kan dit één keer of meerdere keren sturen, maar hij mag niet meer vragen dan **€25 in totaal**.

► Administratieve dossierkost

De gerechtsdeurwaarder mag een administratieve dossierkost vragen. Dit dient voor bijvoorbeeld:

- de opstart van het dossier
- communicatie met de schuldenaar
- opzoeken bij de CBB (Centrale Bestand voor Beslagberichten)
- opzoeken in het rijksregister

Dit mag niet meer kosten dan **€50**.

Heeft de gerechtsdeurwaarder ook al €25 gevraagd voor de aanmaningen? Dan moet dit bedrag afgetrokken worden van de dossierkost. Hij mag dan maar €25 extra vragen voor de administratieve dossierkost.

Moeten er nieuwe opzoeken gebeuren of nieuwe aanmaningen verstuurd worden? Dan kan de gerechtsdeurwaarder het jaar nadien €25 aanrekenen. **Elk jaar kan hij maximaal €25 extra vragen** voor de dossierkost.

► Gegradueerd ereloon

De gerechtsdeurwaarder vraagt een gegradueerd ereloon voor de opmaak, betekening, verzendkosten en verwerking van akten en processen-verbaal.

- Schulden onder €2000? Dan betaal je een **forfait van €125**. Dit bedrag geldt altijd voor facturen van energie, gas, water, telecom, school en ziekenhuis.
- Schulden tussen €2.000,01 en €50.000? Dan betaal je een **forfait van € 175**
- Schulden hoger dan €50.000,01? Dan betaal je een **forfait van €250**

► Gegradueerd ereloon

De gerechtsdeurwaarder mag een **vaste vergoeding vragen van €15** voor enkele documenten. Bijvoorbeeld: voor een verzoekschrift, de opvraging van documenten bij de rechter of bij de notaris,...

► Invorderingsereloon

Je betaalt een percentage op een deel van elk bedrag van jouw schuld.

- Is jouw schuld lager dan €2.500? Dan betaal je 8% extra.
- Op het bedrag tussen €2.500,01 en €5000 betaal je 5% extra.
- Op het bedrag tussen €5.000,01 en €10.000 betaal je 2% extra.

Het invorderingsereloon is **minstens €15**. Heb je facturen voor energie, gas, water, telecom, school en ziekenhuis? Dan is het invorderingsereloon **maximum €100**.

Dit bedrag kan niet meer veranderen tijdens het afbetalingsplan. Het invorderingsereloon is een vast bedrag en dat wordt genoteerd op de eerste brief.

► Vergoeding per tijd

Een gerechtsdeurwaarder kan **€ 50,00 vragen voor 30 minuten** werk. Dat komt het meeste voor tijdens de opmaak van een **proces-verbaal voor beslag** (= roerend beslag, beslag onder derden, onroerend beslag en van niet-bevinding.)

► Vergeten te betalen tijdens een

Heb je een keer niet betaald tijdens een afbetalingsplan? Dan moet de gerechtsdeurwaarder een **gratis herinnering** sturen per mail, telefoon of brief. Je krijgt nog **acht dagen** de tijd om te reageren. Je hebt dan tijd om het gevraagde bedrag betalen of een nieuw afbetalingsplan vragen. Let op: bij mensen met een referentieadres bij het OCMW moet dit eerst nog doorgestuurd worden naar de gevangenis, waardoor post later kan aankomen bij de gedetineerde zelf. Neem samen met de cliënt contact met de schuldeiser en leg dit uit indien de periode van 8 dagen verstreken is voor je kan reageren.

Tariefchecker

Op de [website van de deurwaarders](#) kan je een afrekening controleren. Je typt de naam in van de kost bijvoorbeeld: aanmaning, verzoekschrift, opzoeking, invorderingsereloon,... Daar kan je zien wat het juiste tarief is.

2.3. Bemiddelen met schuldeiser(s)

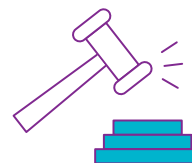
Als er voldoende geld is om af te betalen, kan een afbetaalplan worden afgesproken met de schuldeisers. Neem hiervoor contact op met alle schuldeisers om een overzicht te maken. Indien er geen overschot is, laat dan de schuldeisers weten dat er geen ruimte is om de schuld af te betalen.

- 1 Wees altijd vriendelijk en **durf** om informatie te **vragen**.
- 2 Vraag de **actuele schuldhoogte** op bij de schuldeiser, maar besef dat deze bedragen snel kunnen veranderen.
- 3 Als je een **schuldoverzicht** opvraagt, gebruik dan de zin: 'Ik bezorg u dit schrijven met alle voorbehoud van rechten en zonder nadelige erkenenis' Dit wil zeggen dat je gewoon informatie opvraagt over een mogelijke schuld die wordt gevorderd. Je erkent hiermee geen schuld en is hierdoor geen schuldbekentenis.
- 4 Als er een **incassobureau** of gerechtsdeurwaarderskantoor betrokken is, informeer dan hoe zij te werk gaan. Sommige werken in opdracht van een opdrachtgever (bv. Proximus) en kunnen hierdoor geen afbetaalplan goedkeuren. Neem, zoals eerder vermeld, in dit geval contact op met de oorspronkelijke schuldeiser. Andere gerechtsdeurwaarders kunnen dit wel doen. Je kan dan best opvragen wat de minimale aflossing zou zijn, of zij de schuld zelf hebben overgenomen, wanneer de aflossing betaald dient te worden,...
- 5 **Controleer** of de **contactgegevens** van de cliënt nog kloppen bij de schuldeisers en deurwaarders om te zorgen dat de cliënt de correspondentie ontvangt.
- 6 Vraag naar de **juiste betalingsgegevens**: naam, rekeningnummer en mededeling.
- 7 Stel in geval van een **afbetaalplan** een bedrag voor dat past bij de mogelijkheden van de cliënt. Het is belangrijk dat de cliënt de gemaakte betaalplannen ook op lange termijn zal kunnen blijven naleven.
- 8 Vraag uitstel of een **tijdelijke verlaging** van de aflossing als de financiële situatie verandert en het niet meer mogelijk is om het afbetaalplan te (blijven) volgen.
- 9 Voer een **domiciliëring** of doorlopende opdracht in bij het afbetaalplan. Als je hiervan een bewijs inlevert bij jouw voorstel tot afbetaling, kan de schuldeiser sneller een toegeving doen.
- 10 Deel met toestemming van de cliënt **achtergrondinformatie** over zijn of haar sociale en financiële situatie (bv. alleenstaande ouders, verzachtende omstandigheden,...) om begrip te wekken bij de schuldeiser(s).
- 11 Als er kleine schulden zijn, is het vaak voordeliger om deze zo snel mogelijk in **één keer af te betalen**. Zo betaal je minder interesten en kosten.

2.4. Schulden voortkomend uit het plegen van een misdrijf

2.4.1 Penale boetes

► Wat zijn penale boetes?

Een penale boete is de **geldboete** die iemand krijgt omdat een misdrijf werd gepleegd. Boetes opgelegd omwille van drugsfeiten, geweld, fraude, verkeersovertredingen enz. zijn penale boetes.

De cliënt werd door een strafrechter veroordeeld om een bepaalde **geldsom** te betalen aan de Staat. De uitspraak staat in een vonnis of een arrest. Het bedrag van de geldboete varieert volgens de zwaarte van het misdrijf. Het is belangrijk om te weten dat het niet terugbetalen van schulden op zich geen wettelijke reden is om een strafuitvoeringsmodaliteit (zoals elektronisch toezicht of voorwaardelijke invrijheidstelling) te weigeren. Als de strafuitvoeringsrechter (SURB) zo'n aanvraag afwijst, dan geeft hij altijd extra uitleg op basis van de wettelijke redenen. Deze schulden worden ingevorderd door de kantoren 'niet-fiscale invorderingen' van de Federale Overheidsdienst Financiën.

► Wat is de omvang van de penale boetes?

De strafrechter bepaalt de omvang van deze geldsom. Dit bedrag in het Strafwetboek moet je echter vermenigvuldigen met de zogenaamde '**opdecimen**'. De 'opdecimen' zijn een bepaalde factor die momenteel 8 bedraagt. De verhoging met opdecimen is bedoeld om geldboetes mee te laten evolueren met prijsstijgingen in de maatschappij zonder telkens het strafwetboek te moeten aanpassen.

Bijvoorbeeld: De cliënt heeft een misdrijf begaan waarvoor de rechter overeenkomstig het strafwetboek een geldboete oplegt van 100 euro. Die 100 euro wordt vermenigvuldigd met 8 en wordt een boete van 800 euro.

Naast de boete kunnen ook nog diverse gerechtskosten aangerekend worden, bijvoorbeeld rechtsplegingsvergoeding, solidariteitsbijdrage, bijdrage aan het fonds voor verkeersslachtoffers, de kas voor hulp aan nabestaanden, motorrijderwaarborgfonds.

► Waar kan je penale boetes raadplegen?

Het persoonlijk dossier van de cliënt kan bekeken worden via [Myminf](#) of via justonweb.be/fines. Je kan ook contact opnemen met één van de Infocenters, bv. infocenter.brugge@minfin.fed.be

Verkeersboetes kunnen makkelijk opgezocht worden via de website www.verkeersboetes.be.

► Wat bij niet betalen van een penale boete? Of te laat betalen?

Wanneer een penale boete niet op tijd betaald wordt, kunnen er **extra kosten of maatregelen** genomen worden zoals: beslag op een deel van de inkomsten of goederen en invordering door de gerechtsdeurwaarder.

Het is niet mogelijk dat een gedetineerde langer in de gevangenis blijft om op die manier boetes in te lossen.

2.4.2. Burgerlijke partij en de (betaling van de) schadevergoeding

► Wat is een burgerlijke partij?

Een burgerlijke partij is een **slachtoffer** dat schade heeft geleden door het misdrijf dat de cliënt gepleegd heeft. De burgerlijke partij vraagt om die schade te herstellen. Meestal gebeurt dat herstel in de vorm van een vergoeding van de schade.

De burgerlijke partij kan een **fysiek persoon** zijn, maar ook een **rechtspersoon** (bv. Een verzekeringsmaatschappij die een uitbetaling deed aan een slachtoffer en dan op die manier in de rechten van het slachtoffer treedt om de betaling terug te vragen.).

► Hoe betalen aan de burgerlijke partij?

Je kunt bij de griffie een overzicht opvragen van de burgerlijke partijen en de contactgegevens van hun advocaten.

Om te weten welk bedrag de dader precies verschuldigd is aan het slachtoffer, zijn bijkomende gegevens vereist. Je kan dit opvragen bij een advocaat.

Vooraleer te starten met betalen, vraag je na bij de advocaat van de burgerlijke partij aan wie de vergoeding betaald moet worden. Het kan bijvoorbeeld zijn dat een verzekeringsmaatschappij dit heeft betaald. Zo weet je wie de nieuwe schuldeiser wordt.

► Hoeveel tijd heeft een slachtoffer om een schadevergoeding te vragen?

Een slachtoffer heeft een **termijn van 5 jaar** vanaf het moment dat hij kennis heeft over de schade én kennis heeft van de identiteit van de dader. Dat mag maximum 20 jaar na de feiten zijn.

Opgelet: de vraag om een schadevergoeding kan niet verjaren vóór de strafvordering. Dus hoe dan ook: zolang de dader nog gestraft kan worden, kan het slachtoffer nog een schadevergoeding vragen.

► Wanneer verjaart een vordering die je aan een burgerlijke partij moet betalen?

Schadevergoedingen aan burgerlijke partijen die vastgelegd zijn in een vonnis verjaren na **10 jaar**.

► Wat is een provisionele schadevergoeding?

Dit is een voorlopige schadevergoeding wanneer **nog geen juiste uitspraak** gedaan kan worden ivm de geleden schade. Er wordt wel reeds erkend dat er schade is, maar er is nog bijkomend onderzoek nodig om het bedrag van de schade te bepalen. In afwachting dat het bedrag bekend is, wordt er dan een provisionele uitspraak gedaan.

► Wat betekent het als mededaders solidair veroordeeld worden?

Wanneer de cliënt solidair veroordeeld wordt, wil dat zeggen dat de cliënt **samen met één of meerdere** mededaders veroordeeld wordt. Zij zijn dan allemaal **hoofdelijk aansprakelijk** voor de betaling van de schuld. Dit wil zeggen dat de schuldeiser zich zowel tot de cliënt als tot de anderen kan wenden om de volledige schuld te betalen. Het bedrag dat meer werd betaald kan teruggevorderd worden bij de mededaders na volledige vergoeding van het slachtoffer.

Bv. de cliënt pleegde samen met twee anderen een inbraak en werden solidair veroordeeld tot het betalen van een schadevergoeding aan de burgerlijke partij. De anderen hebben geen middelen, de cliënt wel. Dan zal de cliënt de schuld volledig moeten betalen. Alles wat de cliënt meer heeft betaald, zal hij kunnen terugvorderen bij de andere mededaders.

Het is dus belangrijk om voor je begint af te betalen aan een burgerlijke partij eerst bij de advocaat van het slachtoffer na te vragen of het slachtoffer reeds vergoed is.

► Lopen er intresten op een schadevergoeding van een burgerlijke partij?

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen 2 soorten interesten:

1 **de vergoedende intresten** (ook 'compensatoire' genoemd): dat zijn intresten voor de periode tussen het moment van het ontstaan van de schade (meestal de datum van de feiten) en het moment van het toekennen van een schadevergoeding (de datum van de uitspraak).

2 **de nalatigheidsintresten** (ook 'moratoire' of gerechtelijke genoemd): dat zijn de intresten voor elke dag na de veroordeling die de dader te laat betaalt. Ze lopen op het bedrag dat nog niet betaald is vanaf het moment van de uitspraak tot wanneer de schuld volledig betaald is.

De rechter spreekt de intresten uit, van wanneer tot wanneer ze lopen en aan welke intrestvoet. Is er geen intrestvoet bepaald, dan is de wettelijke intrestvoet van toepassing.

► Wat als je de burgerlijke partij niet betaalt of niet kan betalen?

Wanneer de schadevergoeding is vastgelegd in een uitspraak van de rechtbank, kan de cliënt **gedwongen** worden om te betalen met behulp van een gerechtsdeurwaarder. Als de cliënt niet betaalt, kan het slachtoffer overgaan tot de gedwongen uitvoering van de uitspraak. Het **vonnis** waarin de schadevergoeding is bepaald, is de 'uitvoerbare titel'. De gerechtsdeurwaarder kan bijvoorbeeld beslag leggen op je loon of op je inboedel om je schuld te betalen.

Er zijn verschillende mogelijkheden:

- Als de cliënt niet betaalt kan dit gevolgen hebben op de intresten, invordering en strafuitvoering.
- De cliënt kan een afbetaalplan vragen dat haalbaar is binnen de financiële mogelijkheden tijdens detentie.
- Indien de slachtoffers natuurlijke personen zijn, kan je via Moderator vzw vragen om een deel van de schadevergoeding te betalen via het Herstelfonds. Het slachtoffer en het comité moeten wel hun akkoord geven.

► Wat zijn de registratierechten die je als dader op een schadevergoeding moet betalen?

Als de schadevergoeding die de cliënt aan de burgerlijke partijen moet betalen meer dan 12.500 euro is, dan berekent de overheid ook een belasting op dat bedrag. De registratierechten zijn **3% van het totale bedrag**. Het totale bedrag is de schadevergoeding die uitgesproken werd met de vergoedende interesten. De nalatighedsinteresten worden niet meegeteld. De cliënt krijgt een brief om de registratierechten te betalen.

► Terugvordering door het schadefonds

Wanneer je niet in de mogelijkheid bent om je slachtoffer te vergoeden kan deze zich beroepen op het schadefonds. Deze kunnen nadien een tussenkomst vragen van je cliënt.

► Wat als de burgerlijke partij overlijdt?

Als de burgerlijke partij overlijdt, dan gaat de vordering over op zijn/haar erfgenamen. Als zij de erfenis aanvaarden wil dat zeggen dat de cliënt verder moet afbetalen aan de erfgenamen. Zij komen dan in de plaats van de burgerlijke partij.

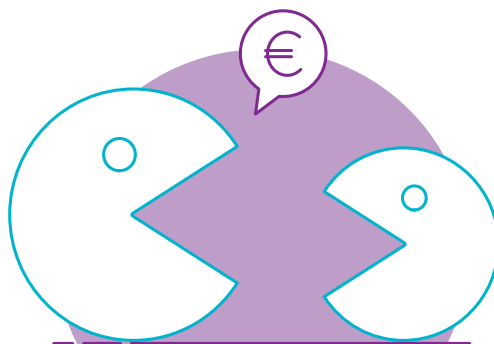
► Wat als de dader overlijdt?

De vergoeding aan het slachtoffer komt in de nalatenschap en wordt een schuld van de erfgenamen (indien zij de erfenis aanvaarden). **Penale boetes** zijn **persoonlijk** en worden niet overgenomen door erfgenamen.

► Erelonen advocaat

De advocaat van de cliënt heeft het recht om **zelf het ereloon te bepalen**. Deze moeten vooraf bekend gemaakt worden. Het Gerechtelijk Wetboek (art. 446 ter) verplicht de advocaat wel om het ereloon te begroten met de bescheidenheid die van het ambt moet worden verwacht, waarbij de begroting moet getuigen van een billijke gematigdheid.

Een ereloonfactuur van de advocaat verjaart na 5 jaar, te starten vanaf de beëindiging van hun taak.

2.5. Detentie en CSR

► Zit je cliënt reeds in collectieve schuldenregeling (CSR)?

Meer informatie over een CSR vind je in [deze brochure](#).

Indien er bij het begin van de veroordeling nog een CSR zou lopen, kan je de cliënt aansporen om contact op te nemen met zijn schuldbemiddelaar of je kan dit samen doen. Dit om te voorkomen dat de CSR zou **herroepen** worden. Het gevolg hiervan is dat de cliënt gedurende vijf jaar geen nieuwe CSR kan aanvragen. Beter is dan om de stopzetting te vragen bij de schuldbemiddelaar in plaats van de herroeping, dan vervalt deze sanctie van 5 jaar. Een snelle communicatie is dus heel belangrijk!

► Kan mijn cliënt een CSR aanvragen tijdens detentie?

Eén van de **voorwaarden** voor een aanvraag CSR is dat de aanvrager over financiële mogelijkheden of over een **inkomen** dient te beschikken dat hem in staat stelt om betalingen uit te voeren aan schuldeisers. Tijdens een detentie is de kans groot dat er aan deze voorwaarde niet voldaan kan worden. We zien in de rechtspraak dat de Arbeidsrechtbank het verzoek vaak niet toelaatbaar verklaart. De Arbeidsrechtbank is immers van oordeel dat je tijdens de detentie niet op adequate en bestendige wijze je schulden kan betalen, vooral omdat je inkomsten zo beperkt zijn. Bovendien komt een menswaardig bestaan door de schuldenlast van de cliënt niet in gevaar zolang je in de gevangenis verblijft. Tenslotte oordeelt de rechtbank vaak dat dit nadelig is voor de schuldeisers, aangezien de looptijd van de CSR beperkt is én er ook maar een beperkt inkomen is tijdens de detentie.

Als een cliënt op korte termijn een vrijlating in het vooruitzicht heeft en zeker is van een inkomen, dan kan je eventueel de aanvraag al starten vanuit detentie om tijd te winnen.

► Wat met een mogelijke partner (getrouwd / wettelijk samenwonen) als er geen CSR meer is voor de andere partner in detentie? Kunnen de schulden dan verhaald worden op de partner?

Penale boetes en burgerlijke partijschulden kunnen niet worden kwijtgescholden binnen een CSR. Voor deze mensen vormt CSR niet altijd een oplossing. Afweging hiervoor hangt af van verschillende factoren: leeftijd, grootte van de schuld, andere schulden,...

3

VRIJLATING IN ZICHT

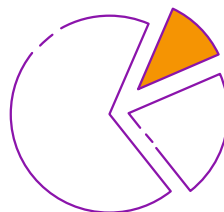
Voor de cliënt de gevangenis verlaat, is het belangrijk om een aantal administratieve zaken in orde te maken. Dit zorgt bij de cliënt voor beperkte financiële stress na vrijlating maar is ook belangrijk in kader van reclassering. Over volgende zaken kan reeds nagedacht worden:

3.1. Administratieve voorbereiding

3.1.1. Woning

Besprek met je cliënt wat de verschillende mogelijkheden zijn qua woonst. Waar gaat de cliënt verblijven na vrijlating? Wat zijn hierbij verschillende opties?

- terug naar huis (eigen woning, gezin,...)
- huren op de privémarkt
- huren via een sociale woonmaatschappij
- bevragen van netwerk: bij familie of vrienden
- verblijven in een opvangcentrum

De cliënt kan tijdens de detentie uitgangspermissie vragen om bepaalde dingen te regelen (bv. gesprek met een verhuurder, gesprek met een woonbegeleider,...).

Je cliënt kan nog voor de vrijlating een huurcontract ondertekenen. Meestal dient hij toch enkele maanden te wachten, alvorens hij het pand kan huren. Hij kan dit adres eventueel al aangeven bij de dienst burgerzaken van de gemeente waar hij zal wonen na vrijlating. Let wel op dat de wijkagent pas kan langskomen als jouw cliënt er ook effectief verblijft. Pas na de goedkeuring van de wijkagent wordt zijn domicilie aangepast.

Bijvoorbeeld: Tijdens detentie kan je samen met de cliënt al best opzoek gaan naar een woning die rond dezelfde tijd beschikbaar is als zijn vrijlating. Zo kan hij het huurcontract al ondertekenen en is hij zeker van een woonst bij vrijlating.

3.1.2. Inkomen

Allereerst is het belangrijk om na te gaan of jouw cliënt wel inkomen had voor detentie. Eens je dit weet kan je bekijken of jouw cliënt recht heeft op een inkomen en tot welke instantie hij zich hiervoor moet wenden.

In hoofdstuk 2 gingen we reeds in op de gevolgen van detentie op het inkomen van cliënten (zie ook het schema). Bereid de vrijlating op vlak van (vervangings)inkomen voor door in gesprek te gaan met je cliënt, maak eventueel samen een afspraak bij de uitbetalingsinstelling. Neem dan zeker ook het detentie-attest met einddatum mee.

3.1.3. Werk

Tijdens detentie kan de cliënt op zoek gaan naar werk. De cliënt kan zich tijdens detentie inschrijven als werkzoekende en actief op zoek gaan naar werk. Hij kan een uitgangspermissie aanvragen om te gaan solliciteren.

De Vlaamse Dienst voor arbeidsbemiddeling en beroepsopleiding (VDAB) is op geregelde tijdstippen aanwezig in de gevangenis. Jouw cliënt kan een gesprek vragen met een detentieconsulent van de VDAB. De detentieconsulent begeleidt de cliënt naar werk of een opleiding.

3.1.4. Mutualiteit

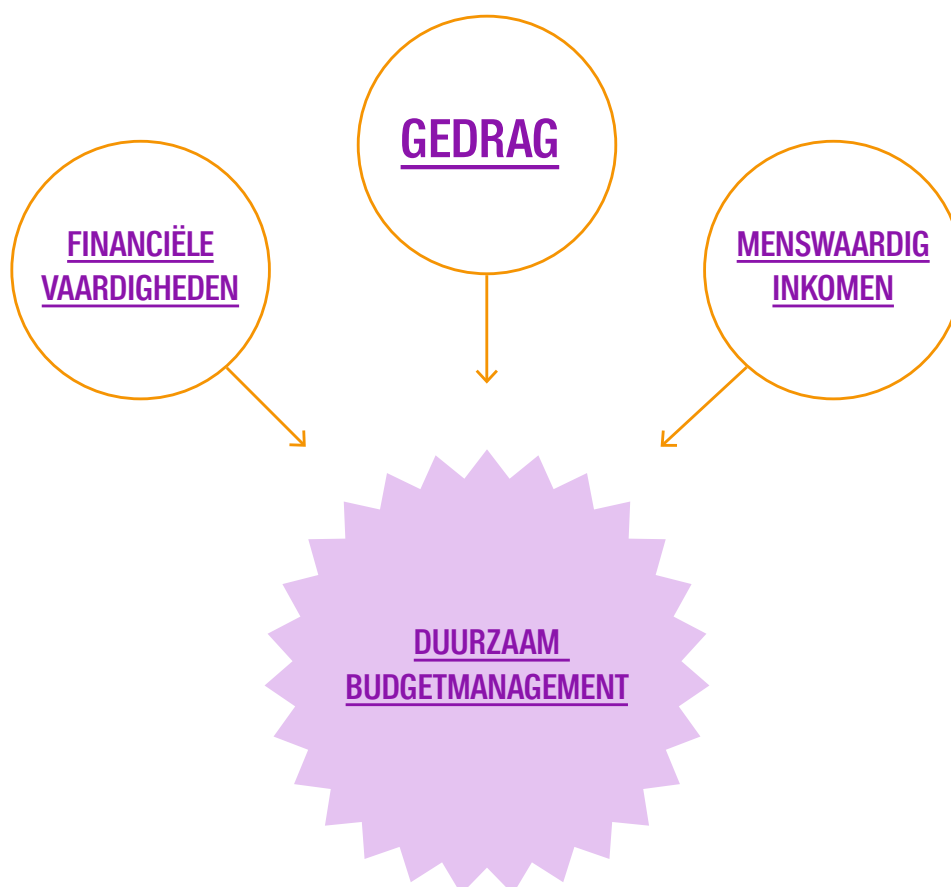
Na vrijlating zal via de kruispuntbank van sociale zekerheid het attest van vrijlating automatisch aan de mutualiteit worden bezorgd. Op basis hiervan kunnen de ziekenfondsen de nodige acties nemen om ook de continuïteit van de verzekeraarbaarheid te garanderen na de periode van detentie.

3.2. Voorbereiden op een duurzaam budgetmanagement

3.2.1. Doelstelling

Duurzaam budgetmanagement is het in staat zijn om **blijvend greep** te hebben en houden op het eigen budget. Dit vormt het centrale uitgangspunt in iedere vorm van budgethulpverlening.

Onderzoek van CEBUD stelde vast dat er **drie voorwaarden** zijn bij het uitoefenen van een duurzaam budgetmanagement. Deze richten zich op gedrag (motivatie), financiële vaardigheden en het beschikken over een menswaardig inkomen.

3.2.2. Financiële redzaamheid

Iemand is financieel redzaam als de persoon

- zelf over de vaardigheden beschikt om de inkomsten en uitgaven in balans te houden of;
- zich bewust is van het feit dat die iets niet kan en daarvoor de hulp inschakelt van anderen die dit wel weten en/of kunnen

3.2.3. Om te beginnen

Om je cliënt voor te bereiden op een duurzaam budgetmanagement kan je de cliënt helpen om een **budgetplan** op te maken. Een budgetplan geeft zicht op de maandelijkse inkomsten en uitgaven. Het is een overzicht van:

- de inkomsten
- de vaste kosten zoals huur, lening, energie, verzekeringen, belastingen,...
- de uitgaven zoals boodschappen, kleding, een uitstap,...

Een budgetplan geeft een goed **zicht op**:

- hoeveel geld er is bij het begin van de maand
- welke kosten er betaald moeten worden
- hoeveel geld er over is op het einde van de maand

Een budgetplan opmaken kan op verschillende manieren. Je kan dit doen op papier of in een boekje, maar even goed op de computer via Excel. Er bestaan ook kant-en-klare budgetplannen. Deze kan je gratis gebruiken:

- Wakosta-app
- [via smartphone of desktopversie](#)
- www.budgetinbeeld.be
- www.budgetplanner.be

Help je cliënt om het budgetplan van de toekomst in te vullen of geef de cliënt de tools mee om dit zelf te doen.

Indien je vermoedt dat de cliënt niet in staat is om het budget zelf verder op te volgen of er de vaardigheden niet voor heeft, verwijzen we graag door naar het volgende hoofdstuk voor meer informatie en doorverwijzen.

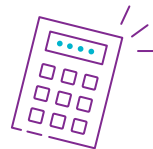
MEER INFORMATIE
EN DOORVERWIJZEN

4.1. Verschillende vormen budgethulpverlening bij OCMW of CAW

Vaak zijn de stappen die je tijdens de detentie kan zetten rond budget- en schuldhulpverlening eerder beperkt omdat er amper of geen financiële middelen zijn (geen inkomen). Acties beperken zich vaak tot het in kaart brengen van de financiële situatie en voorbereiding op vrijlating. Bekijk met je cliënt de verschillende vormen van schuldhulpverlening (CSR, budgetbegeleiding, budgetbeheer, bewindvoering) zoek uit welke hiervan best past bij de situatie. In de doorverwijzing naar die vormen van hulpverlening kan je vaak al stappen zetten tijdens detentie.

Er bestaan verschillende vormen van budgethulpverlening die soms **gecombineerd** kunnen worden: denk maar aan budgetbegeleiding, budgetbeheer, schuldbemiddeling, collectieve schuldenregeling, bewindvoering,....

- In de brochure '[wegwijs bij budget & schulden](#)' kan je terecht voor alle ondersteuningsvormen bij de aanpak van budget en schulden. Er worden ook tips meegegeven om zelf aan de slag te gaan met budget en schulden.
- Op de website [budgetwijzer.be](#) vind je alle informatie over budget en schulden overzichtelijk op één plek. In de taal van je cliënt, met een heldere toelichting, handige tools, voorbeeldbrieven en meer.
- Er bestaan ook [infofiches](#) over de verschillende vormen van budget- en schuldhulpverlening. Een algemeen overzicht en uitgebreide infofiches per vorm.
- Er zijn ook filmpjes die in Klare taal uitleggen:
 - ▶ Hoe je overzicht bewaart over inkomsten en uitgaven,
 - ▶ Waar je terecht kunt voor hulp bij budget.

4.2. Collectieve schuldenregeling

- In de brochure 'Collectieve schuldenregeling' wordt de procedure in klare taal omschreven
- BIZ ontwikkelde ook een uitgebreid [draaiboek 'collectieve schuldenregeling in zicht'](#). Je wordt meegenomen in het proces van 'wanneer beslis je dat een CSR iets voor jou is', het opmaken van een verzoekschrift, hoe een CSR verloopt en tot het beëindigen van een CSR.
- Er is ook een [filmpje collectieve schuldenregeling](#) die CSR in klare taal uitlegt.

4.3. Bewindvoering

- In de [brochure 'bewindvoering in zicht'](#) wordt de procedure in klare taal omschreven.
- Er is ook een [filmpje bewindvoering](#) die bewindvoering in klare taal uitlegt.

4.4. Hulp voor mensen zonder verblijfsvergunning

Mensen zonder verblijfsvergunning kunnen voor vragen rond hun financiën terecht bij **JWW** en eventueel bij een **advocaat**.

BRONNEN

- [Schulden bij een onderneming? Zoals een ziekenhuis, webshop, kantoor of winkel. | Budgetwijzer. \(z.d.\).](#)
- [Uw werknemer opgepakt en in voorlopige hechtenis? - Tips & Advies Ondernemingsdatabank. Indicator.](#)
- [Hebt u recht op uitkeringen na een tewerkstelling? \(z.d.\).](#)
- [SFPD. \(z.d.\).](#)
- [Verjaart de vergoeding van de strafvordering? | Helder Recht - Juridische informatie in klare taal. \(z.d.\).](#)
- [Handboek Schuldbemiddeling. \(z.d.\). Politeia.](#)
- [Misdad | Belgium.be. \(z.d.\).](#)
- [Intolaw BVBA. \(2024, 5 september\). Wat zijn penale boetes?](#)
- [Balie Antwerpen. \(2024, 12 september\). Balie Antwerpen - Juridische dienstverlening en advies.](#)
- [SAM, steunpunt Mens en Samenleving. \(2025, 6 februari\). SAM, Steunpunt Mens en Samenleving.](#)
- [Observatoire Du Crédit Et de L'Endettement.](#)
- [Lemmens, L. \(z.d.\). Strafrechtelijk uitvoeringsonderzoek krijgt basis in Wetboek van Strafvordering. Polinfo.](#)
- [Brochure "Hoe omgaan met schulden?" CAW De Kempen, februari 2011](#)
- [Justice. \(z.d.\).](#)
- [FATIK. \(z.d.\). mensenrechten.be.](#)
- [Referentieadres voor gedetineerden | Helder Recht - Juridische informatie in klare taal. \(z.d.\).](#)
- [Terugbetaalde zorg voor gedetineerden | RIZIV. \(z.d.\).](#)
- [Onbetaalde rekening, wat nu? | Budgetwijzer. \(z.d.\).](#)

Heb je opmerkingen over de inhoud van deze leidraad?
Heb je een fout ontdekt of ontbreekt er iets dat volgens jou
opgenomen moet worden in de leidraad? Scan de QR-code
en geef je opmerking door.

